

ISTRAŽIVANJA KULTURNOG RAZVOJA

U organizaciji UNESKO-a i Belgijske nacionalne komisije za UNESKO, u Briselu je od 3 — 5. oktobra 1973. godine održan sastanak eksperata za izradu tezaurusa iz oblasti kulturnog razvitka. Na ovom sastanku bilo je 14 učesnika i 5 posmatrača. Posmatrači su mogli da učestvuju u radu sastanka.

Učesnici i posmatrači su poticali iz sledećih zemalja: Belgija (4), Francuska (4), Holandija (2), Švedska, Kanada, SAD, SR Nemačka, Rumunija i Jugoslavija. Učesnik iz Beča predstavljao je Evropski centar za koordinaciju istraživanja i dokumentaciju iz društvenih nauka. Dva učesnika su bila iz UNESKO-vog Centra za dokumentaciju i informacije o kulturnom razvitku.

Za istim stolom našli su se, jednim delom dokumentalisti, a drugim delom istraživači iz oblasti kulturnog razvitka. Najveći deo vremena ovog sastanka bio je posvećen izveštajima i razgovorima o stanju istraživanja iz oblasti kulturnog razvitka: postojeće istraživačke organizacije, teme istraživanja, način finansiranja, korišćenje rezultata istraživanja za vođenje kulturne politike, mogućnosti dokumentovanja i postojeći dokumentacioni centri iz ove oblasti itd., a naročito prikaz rada ustanove u kojoj učesnik radi kao istraživač ili dokumentalist.

Prema ovim izveštajima i diskusiji bilo je moguće izdvojiti, prvo, izvesne zajedničke teme istraživanja i glavno interesovanje institucija u kojima rade učesnici, i drugo, mnoge sličnosti ali i razlike u organizaciji istraživanja kulturnog razvitka u zemljama koje su bile zastupljene na ovom sastanku.

Izdvojene su teme za koje se pokazalo da su od opšteg interesa u svim zemljama:

„Potrošači kulture”. Karakteristike publike — postojeće i moguće — predstavljaju, u sadašnjem trenutku, predmet velikog interesovanja ustanova nadležnih za donošenje odluka o vođenju kulturne politike koja treba da obezbedi dostupnost proizvoda kulture i kulturnih dobara najširem krugu ljudi. Rezultat ovih preokupacija su istraživanja koja teže da opišu stanovništvo kao publiku i nepubliku, da analiziraju njegove potrebe i aspiracije i da utvrde geografske, društvene i ekonomske smetnje koje koče njihov pristup korišćenju proizvoda kulture i kulturnih manifestacija.

Ekonomika kulture. U razvijenim zemljama Evrope i Severne Amerike, povećanje slobodnog vremena mobilize sve veća ekonomska sredstva koja se ulažu u objekte kulture, sporta, turizma, što sve više omogućuje pojedincu ne samo da uživa u umetnosti i kulturnim dobrima već i samorealizaciju kroz lično umetničko i kulturno izražavanje. Ovako uložena i planirana ekonomska sredstva predstavljaju danas značajan faktor u ukupnoj ekonomici mnogih zemalja; to je razlog što istraživači pokazuju sve više interesovanja za pitanja ekonomike kulture.

Društveno-ekonomski status umetnika. Stvaralaštvo pojedinog umetnika može se smatrati osnovnim izvorom porasta poštovanja za kulturu i umetnost i podstrekom za uživanje u kulturnim i umetničkim ostvarenjima. U poslednje vreme posvećeno je mnogo pažnje obezbeđivanju olakšica za šire društveno korišćenje proizvoda umetnosti, mada još nije u dovoljnoj meri naglašena potreba stvaranja uslova koji bi maksimalno favorizovali individualno stvaralaštvo. Izgleda da u većini zemalja istraživači počinju da prikupljaju značajne podatke, potrebne da se dokažu ove hipoteze.

Iz vođene debate proizlazi da istraživanja iz oblasti kulturnog razvitka još uvek nisu prekoračila prag svog prvog detinjstva. Potrebna je upornost ako se želi da ova istraživanja postignu svoju punu afirmaciju i postanu čvrsta osnova za vođenje kulturne politike.

Utvrđena je gotovo iznenađujuća jednodušnost u pogledu značaja nekih tema istraživanja. Ipak, način na koji se ova istraživanja vode, organizuju i finansiraju, i uticaj rezultata istraživanja na odluke rukovodećih ljudi, različiti su u raznim zemljama. Nesumnjivo je da svaka zemlja može mnogo da koristi iskustva drugih zemalja, ali je očigledno da svaka mora da

vodi istraživanja na svoj način, vodeći računa o specifičnim mogućnostima i smetnjama koje postoje u svakoj zemlji da bi mogla da u najvećoj meri razvije objektivno i sistematsko proučavanje raznih elemenata kulturnog života u jednom određenom društvu.

Na sastanku su, takođe, razmatrane mogućnosti i sredstva za poboljšanje međunarodne saradnje između dokumentacionih centara koji se bave kulturnim razvitkom. Istaknuta je potreba organizovanja razmene informacija među njima čime bi se postiglo konstituisanje međunarodne mreže dokumentacionih centara iz oblasti kulturnog razvitka. Postavljanje međunarodne dokumentaciono-informacione službe treba da se zasniva na principu „centralizovane decentralizacije“ u kojoj nacionalne i regionalne institucije treba da imaju značajnu ulogu. Zato je neophodno ojačati ili formirati nacionalne dokumentacione centre iz oblasti kulturnog razvitka. Jedino ove ustanove mogu da obezbede uklapanje u međunarodni sistem dokumentovanja na planu kulturnog razvitka.

Razmatrano je nekoliko tezaurusa nacionalnih i međunarodnih centara za dokumentaciju. Tokom diskusije istaknuta je različita situacija u raznim zemljama u pogledu dokumentacije iz oblasti kulturnog razvitka. U nekim zemljama ovi centri ne postoje, a u drugima, polje kulturnog razvitka je pokriveno vrlo različitim službama i institucijama. Međutim, gotovo je opšta pojava da je teško sačiniti iscrpan pregled istraživanja iz oblasti kulturnog razvitka. Ova dokumentacija mora da bude specijalizovana. Klasične biblioteke, ma kako bile opremljene i ma kako imale razvijenu informacionu službu. nisu u mogućnosti da pruže ove specijalizovane informacije.

Utvrđeno je takođe da ne postoji zajednički unificirani vokabular iz oblasti razvitka kulture. Stoga se nameće neophodnost da se u svim zainteresovanim zemljama postigne saglasnost o definicijama termina koji se odnose na ovu oblast. To zahteva dopunski napor dokumentacionih centara: semantičko proučavanje korišćenih termina, prikupljanje dokumentacije, publikovanje bibliografija, rezimea, lista deskriptora itd. Izrada jednog zajedničkog tezaurusa predstavlja sredstvo da se postigne ta konceptuelna saglasnost i da se razvije saradnja među dokumentacionim centrima raznih zemalja. Međutim, po mišljenju svih učesnika, konstituisanje međunarodnog tezaurusa za kulturni razvitak je projekat dugoročnog karaktera.

Zato su usvojeni kratkoročni i srednjoročni ciljevi: sve zemlje članice treba da pomognu

UNESKO-vom Centru za dokumentaciju da obogati i poboljša listu deskriptora koju je Centar postavio. Formirati u svakoj zemlji ekipu koja bi postavila za tezaurus nacionalnu listu deskriptora i to na jednom od radnih jezika UNESKO-a. Ekipa treba da stvori kontakt sa raznim sektorima u zemlji (likovne umetnosti, domovi kulture, sport, itd.) da bi lista deskriptora bila što potpunija. Postavljene liste bi konfrontirale dve po dve zemlje da bi se, u dugoročnom planu, olakšao posao postavljanja međunarodne liste termina za tezaurus.

Sastanak eksperata dao je i neke preporuke koje treba da omoguće čvršću i plodonosniju vezu između zemalja-članica i UNESKO-vog Centra za dokumentaciju o kulturnom razvitku. Među tim preporukama nalaze se i sledeće: da UNESKO olakša razmenu informacija o istraživanjima iz oblasti kulturnog razvitka podstičući razmenu stručnjaka između zemalja-članica; da formira radnu grupu koja bi jednom godišnje davala mišljenje o napredovanju radova na formiranju centara za dokumentaciju, na postavljanju nacionalnih tezaurusa, o istraživanjima iz oblasti kulturnog razvitka, metodima, programima itd.; da se saradnjom nacionalnih komisija za UNESKO omogući periodično publikovanje, — koristeći jezik odgovarajućeg tezaurusa, — rezimea istraživanja raznih zemalja itd.

Opšti zaključak učesnika sastanka odnosio se na potrebu podsticanja saradnje među ustanovama koje predstavljaju i koje treba da stalno međusobno razmenjuju informacije i publikacije iz oblasti kulturnog razvitka.